

LUYỆN TẬP THAO TÁC LẬP LUẬN BÁC BỎ _____

A – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Giúp HS :

- Củng cố, khắc sâu kiến thức và kĩ năng sử dụng thao tác lập luận bác bỏ.
- Biết phát biểu ý kiến hoặc viết được đoạn văn nghị luận bác bỏ.

B – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

I – NỘI DUNG

1. Đặc điểm bài học

Đây là loại bài thực hành, luyện kĩ năng sử dụng thao tác lập luận bác bỏ trong lời nói, bài viết. Dù đã được học ở bài trước, nhưng có thể nhiều HS chưa hiểu rõ mục đích, yêu cầu, ý nghĩa, chưa nắm vững thao tác bác bỏ. Do đó, SGK nêu ra các bài luyện tập từ dễ đến khó, từ nhận biết trong sách vở đến vận dụng cách bác bỏ trong tình huống cụ thể của cuộc sống. Khi dạy học, GV có thể sử dụng bài tập của SGK, hoặc ra các bài tập khác theo hướng trên. Đồng thời, trong quá trình hướng dẫn HS luyện tập, nên tiếp tục củng cố kiến thức về mục đích, yêu cầu, ý nghĩa của thao tác bác bỏ để bài luyện tập đạt hiệu quả cao.

2. Trọng tâm bài học

HS tập nói, tập viết đoạn văn bác bỏ.

II – PHƯƠNG PHÁP VÀ TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Phương pháp dạy học

- Kết hợp giữa ôn tập với chữa bài tập ở nhà trong tiết học trước.
- Kết hợp giữa tập viết và tập nói khi dùng thao tác bác bỏ.

2. Tiến trình tổ chức dạy học

Hướng dẫn HS giải bài tập.

Bài tập 1

(Bài tập tái tạo, ôn luyện, củng cố kiến thức và kĩ năng)

a) Nghệ thuật bác bỏ trong đoạn văn của Ghéc-xen :

- Nội dung : bác bỏ một quan niệm sống sai lầm – sống bó hẹp trong ngưỡng cửa nhà mình.

– Cách bác bỏ : dùng lí lẽ bác bỏ trực tiếp, kết hợp so sánh bằng hình ảnh sinh động (mảnh vườn rào kín, *đại dương mênh mông bị bão táp làm nổi sóng*) để vừa bác bỏ vừa nêu ý đúng, động viên người đọc làm theo.

– Diễn đạt : từ ngữ giản dị, có mức độ, phối hợp câu tường thuật và câu miêu tả khi đối chiếu, so sánh khiến đoạn văn sinh động, thân mật, có sức thuyết phục cao.

b) Nghệ thuật bác bỏ trong đoạn văn của Ngô Thì Nhậm :

– Nội dung : Vua Quang Trung (*trẫm*) bác bỏ thái độ e ngại, né tránh của những hiền tài (*người học rộng tài cao*) không chịu ra giúp nước trong buổi đầu nhà vua dựng nghiệp.

– Cách bác bỏ : không phê phán trực tiếp mà phân tích những khó khăn trong sự nghiệp chung, nỗi lo lắng và lòng mong đợi người tài của nhà vua, đồng thời khẳng định trên *dải đất văn hiến* của nước ta không hiếm người tài để bác bỏ thái độ sai lầm nói trên, động viên người hiền tài ra giúp nước.

– Diễn đạt : từ ngữ trang trọng mà giản dị ; giọng điệu chân thành, khiêm tốn ; sử dụng câu tường thuật, kết hợp câu hỏi tu từ ; dùng lí lẽ kết hợp hình ảnh so sánh (*Một cái cột không thể đỡ nổi một căn nhà lớn*),... Đoạn văn có tác dụng vừa bác bỏ, vừa động viên, khích lệ, thuyết phục đối tượng (*người tài danh*) ra giúp nước.

Bài tập 2, 3

(Bài tập vận dụng sáng tạo)

– SGK đã gợi ý khá rõ. GV nên động viên HS đọc kĩ SGK để luyện tập.

– Để hướng dẫn HS chuẩn bị nói, hoặc viết đoạn văn bác bỏ, GV có thể nhắc các em bố cục đoạn nói, viết sao cho luận cứ sáng sủa, rành mạch, sắp xếp hợp lí, dẫn chứng khoa học và chặt chẽ. Chẳng hạn mỗi đoạn văn hoặc bài văn bác bỏ nên nêu ý kiến cần bác bỏ ; phân tích nguyên nhân (cả hai quan niệm trên đều bắt nguồn từ những suy nghĩ phiến diện, từ thái độ học tập, ý thức, động cơ,... rèn luyện, phấn đấu hạn chế,...). Sau đó chỉ ra những tác hại của sai lệch (ảnh hưởng xấu tới kết quả học tập, rèn luyện phẩm chất đạo đức của người thanh niên học sinh,...). Cuối cùng, có thể đưa ra một vài phương hướng suy nghĩ và hành động đúng đắn về vấn đề bàn luận.

– Ngoài những văn liệu được dẫn trong SGK, GV có thể dẫn thêm thơ văn đã học như đoạn Vương Tử Trực bác bỏ ý kiến cha con Võ Thế Loan (trong *Truyện Lục Vân Tiên*) ; Ngô Tử Văn bác bỏ ý kiến Diêm Vương (trong *Chuyện chức phán sự đền Tản Viên*) ; Tào Tháo bác bỏ ý kiến Lưu Bị (trong đoạn trích *Tào Tháo uống rượu luận anh hùng*) để bài học thêm phong phú, sinh động.